

A FIATAL MÉLTÓSÁGOS.

(Elbeszélés.)

A TELEFON belehasított az álmos csendbe, mint egy riadt sikoly. A főintéző füléhez emelte a fényes acélszájat. Néhányszor meghajolt s azt mondta: igen, igen, parancsára, méltóságos uram, azonnal, igen. Aztán levágta a hallgatót az acélvillára, hogy csörgött, zengett az egész készülék. Dühösen felrúgott egy lábatlankodó széket. Kivágta az irodaajtót.

— Majorosgazda! — kiáltott át a szemközti épületbe.

— Parancs!

— Minden iga, minden ember ki az útra! De azonnal!

— Igenis!

Öt perc mulva az istállókból címeres, kényelmes ökrök ballagtak elő. Nagy ostorkongással nehéz szekereket húztak végig a dűlön. Nyomukban nagypatájú igáslovak vitték könnyedén az emberekkel és szerzőmokkal telt kocsikat. Ásó, lapát, kapa rég nem volt egyszerre annyi forgalomban, mint most. A hosszú sor végén két hatlmas magánjáró dohogott, mint két zsörtölődő sereghajtó.

Kíváncsian néztem a lázas készülődést.

— Mi a baj?

— Az utat kell elegyengetni. Jön a fiatal méltóságos. Micit is hozza magával — morogta a főintéző — és puskáját maga mellé téve a hintóba, elrobogott a munkások után.

— Ki az a Mici? — szoltam utána.

A zörgéstől nem jól értettem a választ. Ennyit azonban tisztán hallottam.

— A szerelme a fiatal méltóságosnak. Majd meglátja.

Akkor még csak egy hete voltam az uradalomban. A viszonyokat nem ismertem kellően. A fiatal méltóságosról mindössze annyit hallottam, hogy egyetlen fia a hatalmas bankvezérnek, a tízezerholdas grófi uradalom jelenlegi bérlőjének. Elkenyezettett ficsúr. Pesten meg Bécsben úgy szórja a mágnásokkal a pénzt, mint a pelyvát. Az uradalomba ritkán jön, de ha itt van, úgy bánik az emberekkel, hogy vérbeborult a főintéző meg az intéző szeme, mikor erre a kérdésre csak sor is került. Egyedüli szerencse, mondogatták, hogy az öreg gróf kikötötte a bérleti szerződésben, hogy az ő beleegyezése nélkül senkit sem szabad elküldeni. Más különben innen már mindenki repült volna. Ha ugyan magától el nem szökött volna egy szép reggelre főintézőtől kanászbojtárig minden lélek.

Ami pedig a fiatal méltóságos szerelmi ügyeit illeti, arról a szín-

házi lapok pletykarovata mond sok érdekeset. Mesélték, nincs olyan hét, hogy valamilyen botrányos mulatozást ne olvashatna róla a közönség. Balletpatkányok, görlok a főszereplői ezeknek a hírhedt lumpolásoknak, Zozók, Sacik, Micik s így érthető, hogy amikor meghallottam, hogy a fiatal méltóságos az uradalomba is egy Mici nevű hölgygel rándul le, felágaskodott bennem a kíváncsiság. Szerettem volna megtudni egyet s más a drága hölgyről. Ugyan melyik színháznak tagja? És milyen? Szőke vagy vörös? Mikor voltak itt legutóbb? Sajnos, senkitől sem érdeklődhettem. Az intéző loholt a főintéző után. Az írnok meghalni sem ért rá, annyira írta az irodában a magtárkönyvet, meg a tehenekről, lovakról vezetett főkönyvet. Láttam, hogy itt ma nem lehet szót érteni senkivel. Elsétáltam haza.

Kint pompás idő volt. A nap aranytüzet zúdított az égről. A kastély felé béreslányok siettek. Remek pálmákat, égő virágcsodákat cipeltek. A belső utakat gyerekhadsereg szállta meg. Irgalmatlan vesszőseprőkkel kegyetlen port vertek. Söpörtek. És pimasz módon kiabáltak. Ugráltak. Vihogtak.

— Jön Mici!

Estefelé kimentem a vadaskertbe. Behúzódtam a fenyvesbe, egy vörös, hámlóbőrű fenyő mögé. És izgatottan lesekedtem. Bevallom, nagyon kíváncsi voltam. Azért hosszas tusakodás után elhatároztam, hogy itt maradok. Úgy teszek, mintha véletlenül sétálnék erre s meg nézem a szerelmes párt.

A borostyánlevéllel befuttatott kastély alig húsz lépésre volt tőlem, óriás fenyők közt. Jobbra tölgyek zúgtak. Hamvas leveleikre égszínkék fátyolt vont a nap tompuló sugara. A halastó vörös vizében fehérköntösű nyírfák nézték magukat. A bejáráthoz vezető út két oldalán lilacsokru orgonabokrok sorakoztak. Mögöttük gesztenyeóriások tartottak ágaik végén hószinű, apró karácsonyfákat. A vörhenyes fenyők előtt mozduatlan virágszőnyeg. Tarka, mint a festő palettája. Közepén forgó szökőkút permetezett. Cseppjei közé szívárványászlót feszített a kacagó nap.

A márványterraszon kertiszékek, asztalok fehérlettek vakítóan. Az emeleti ablakokat fehérbóbitás szobalányok csukogatták. A bejárat hatalmas, kettős üvegajtaja előtt ünneplő ruhában állt az öreg kulcsár.

Rövid várakozás után a távolból autótülkölés hallatszott. A major felől porfelleg szállt nyúlósan a magasba, egyre közelebb s nemsokára ünnepélyesen kivált a szürke, zöldes háttérből egy kis versenykocsi. Nyomában ezüstszinű, csukott autó gördült. Utánuk nagy, természetes kocsik, oldalán csipkefüggönyös ablakok. Végtelen lassan, szinte mászva jöttek a park keskeny útján. A menetet a főintéző kocsija zárta be.

A kocsisor a főbejárat előtt megállt. Egyenruhás soffőrök, sportsapkás, porköpenyes alakok ugráltak le. Az egyik kiabálni kezdett. A főintéző hajlongva válaszolt.

— Ez a fiatal úr, — állapítottam meg. — A másik, aki mellette áll, az lesz a Mici.

A másik, mintha csak megérezte volna, hogy valaki kíváncsi rá, felém fordult. Vastag szivart dugott a szájába. Rágyujtott s olyan bodor füstkarikákat fújt, mint egy gyárkémény.

— Ez nem lehet Mici, — húzódtam teljesen a fenyő mögé, nehogy észrevegyenek. A hölgy valószínűleg a kocsiiban van s még csak ezután fog kiszállni.

Csalódtam. Az autósor lassan begördült az üvegcsarnok alá s minden eltűnt szemem elől. Micit nem láthattam meg.

Éjfélkor libériás inas vert ki az ágyból.

— Jóestét, — hajolt meg szertartásosan. — Öméltósága magához rendelte az urakat. Egy órákor lesz a vacsora. Méltóztassék velem jönni.

Akaratlanul is összeszaladt a szemöldököm.

— Mi ez? Itt az embert még a vacsorához is odaparancsolják? Úgylátszik, igazat mondott a főintéző, — mérgelődtem álmosan s ránéztem a libériás férfiúra. Normális, sőt intelligens ember benyomását keltette, ki nem cserélhette össze a szavakat, hanem úgy mondta el az üzenetet, amint hallotta.

— Engem is «rendelt» a fiatal méltóságos? — kérdeztem nyomatékosan.

— Igen.

— Rendben van, — gondoltam. — Elmegyek csak azért is. Úgy sem ért még ilyen megtiszteltetés soha életemben, hogy kastélyban vacsorázhatom. S azonfelül, ami a legfontosabb, meglátom biztosan Micit.

— A ruha?

— Csak szmoking, — felelte a merev férfiú. — Öméltósága nem sokat ad a külsőségekre.

Hamar felöltöztem s elindultunk.

Világos éjjel volt. A halastó felől tompán zsongó, egyhangú békaéneket hozott felénk a bársonyos szellő. A fák közül kíváncsi pillantásokat löveltek ránk a kastély narancssárga ablakszeméi.

Útközben az inas igen tiszteletteljes hangon pletykált. Elmesélte, hogy az öreg gróf, valahányszor csak lejött ide, mindig vendégül látta vacsorára az uradalom nadrágos embereit. Ezt a szokását átvette a hatalmas bankvezér is, minden fenntartás nélkül, mert öméltósága is igen demokratikus gondolkozású egyén, Sőt, amint látszik, a hagyományok tiszteletére szoktatja a fiatal méltóságost is. Szigorúan ráparancsolt, hogy a vacsorát ő is megtartsa, mert különben baj lesz.

— Ezért van hát ez a barátságos meghívás, — bólintgattam és legjobban szerettem volna visszafordulni. Valami furcsa érzés rohant át rajtam. A megszegyenítéstől való irtózás és félelem. De hamar legyőztem a pillanatnyi undorító érzést s csak mentem tovább. Hátha nem is olyan rossz a fiatal úr, mint a híre?

Egy óra előtt három úr toporgott a dohányszínű fogadóteremben. A főintéző, az intéző meg én. Az inas megvárta, míg a nagy állóóra elüti az egyet. Akkor bocsátott be bennünket a fiatal úr legmagasabb színe elé, egy kis szalonba.

Öméltósága fel sem állt, mikor beléptünk. Leverte cigarettájáról a hamut. Elfordította a fejét. Összependítette sarkantyúit és olyan lomhán és előkelően nyúlt el az öblös fotósjben, ahogy csak egy dúsgazdag huszárönkéntes tud. Mert öméltósága, amint az egyenruhájáról az első pillanatban megállapítottam, huszár volt. Még hozzá örvezető. Mai műkifejezéssel: karpaszományos örvezető. Úgylátszik, azért sem méltatott pillantására bennünket, jámbor és suta civileket.

Szerencsére az inas megmentette a helyzetet.

— Tálalva van, — jelentette fahangon és kinyitott egy nagy, vakító fehér ajtót.

Öméltósága nagy csörtetéssel átrobogott az ebédlőterembe. Utána mi három illetődött pórok. Szemünkben a nagy kérdőjel, mi lesz?

A teremben egy pillanatra elámultam. Óriás csillárok sziporkáztak kékes, vörös fényben a magasban, mint a napfénytől vakító hó. Oldalt remekművű ezüstgyertyatartók nyujtogatták feketehegyű lángnyelvüket. Villanyhoz szokott szememnek felejthetetlen és fejedelmi látvány volt ez a szemkápráztató csillogás, a lángok színes, lobogó hajlongása és köröskörül az előkelő arany és fehér fal, és középen az ezüsttel meg-
rakott asztal, nagytámlájú karosszékekkel.

Öméltósága az asztalfőhöz állt. Feje fölött a grófi család kocsikerék-nagyságú címere és pajzsa villogott színezüstből. Alatta keresztben két lándzsa. A karpaszományos örvezető úr úgy állt a címer alatt, mintha legalább is ő forgatta volna az ezeréves ősök csatabárdjait, régmúlt harcokon.

Ekkor vettem alaposabban szemügyre, míg a névkártyákat nézegetve a helyünkre óvakodtunk. Öméltósága karcsú volt, mint a gilizta. Arca sápadt. Keze túlságosan fehér és nőies. Szemében fáradtság, unalom. Ajkán ruzs és megvetés. Bőrén sok-sok púder. S az egész ember tele-
ideges fészkelődéssel.

Minden pillanatban vártam, hogy valahol felnyílék egy ajtó s estélyi ruhában belibeg Mici. Sajnos, csalódtam. A fiatal úr jobban vigyázott szerelmére, semhogy ily alantas civiltársaságba beengedte volna.

Elhelyezkedés után öméltósága kegyesen lenézett az asztalra. A tányérja mellől felvett egy pár fehér kesztyűt. Lassan felhúzta.

Példáját követtük mi is.

Azután öméltósága leült. Meredten, mint a pecek. Megnézte a menükártyát.

Mi is.

Öméltósága komoran krárogott, mint egy asztmás őgróf.

Mi is és vártuk a kitüntető megszólítást.

Befutott az első fogás. Palacsinta. Elfojtva nyeldestük. Halálos

csendben piszkálgattunk a tányéron. A főintéző fehér volt, mint a hab és nem mert felnézni senkire. Őméltósága keresztülnézett rajtunk, mint az üvegen. Leginkább a falat és a mennyezetet leste.

Ha egyedül lettem volna, egész biztosan felállok, szótlanul meghajlok és távozom. De nem akartam a társaimat magukra hagyni. Lásuk, mi lesz.

Az inas kétszer körülnesztelenkedte az asztalt, aztán eltűnt. Villámgyorsan tányért, evőeszközt cserélt s hozta a második fogást. Hideg kecségét. Utána bort töltött.

Őméltósága ivott, s olyan únottan evett, mintha már egy falat sem férne a gyomrába. A fal arabeszkjeit vizsgálta, majd tenyerébe hajtotta fejét, mintha álmos lenne. Ahogy észrevettem, az ujjai közül vetett ránk megvető pillantásokat.

Főtt tojás következett. Utána pecsenye, pezsgő. S a fiatal úr még mindig nem beszélt. Inkább összecücsörítette finom metszésű száját és szundikált. Mi a tányérunkba bámultunk és szabályszerűen hallgattunk.

A főintézőnek néha összerándult a szemöldöke, összeszorult az ökle. Olyankor azt hittem, hogy megkapja az asztalt, feldönti, összetör mindent. Letapossa a huszárt és elrohan. De néhány hörgő sóhajtás és csikorgó fogmarcangolás lecsendesítette. A nagy némaság tehetetlen bábót csinált belőle. Karjai fáradtan mozdultak, mintha ereiből valaki kicsavarta volna az utolsó csepp vért is. Csak kékesvörös arcán látszott, hogy bensejében egy tűzhányó ég és tombol tehetetlenül.

Csemege után a fiatal úr felállt. Átsétált egy pamlagokkal körülrakott sárga terembe. Ott fekete volt, meg likőrök. Cigaretta, szivar. Azokkal is szótlanul végeztünk.

Innen őméltósága elindult a folyosó felé. Még mindig némán. Mi utána.

— Hová megyünk? — súgtam az intézőnek.

— Valószínűleg Micihez.

Na, legalább ezt a gyönyörűt mégis meglátom, — morogtam dühösen és szaporán lépkedtem a többiek után. Az ősi kastély hosszú folyosóin ballagtunk. Kopogásunk kísértetiesen hangzott az éjjeli csendben. A falakról morcos harcfiak néztek komoran ránk. S néhol kékesfényvel világított be az ablakon a hold.

Egy ajtón a huszár berontott. Szinte repült.

— Drága Micikém, — hangzott ki csókcuppogással vegyített, gyönyörtől csepegő kiabálása. — Egyetlenem, életem!

A főintéző fejszóvalva intett. Az intéző furcsán kacsintott. Én pedig megbotránkozva rágtam az ajkam.

— Ez már sok. Az ilyen jelenethez nem szokás tanukat hívni, — morogtam s félszeggel bepillantottam a nyitva hagyott ajtón.

A teremben előkelő, rácsos fülkék sorakoztak körül. Az egyik előtt állt őméltósága és gyöngéden csókolgatott egy magas, barna, irgalmatlanul sovány lovat.

— Mi ez? — hebegtem.

— Mici.

— Ez Mici?

— Igen. Úgy-e remek állat? — súgta a főintéző.

— De... de... hiszen ez... ez.... nem nő.... — akartam mondani, de mégis lenyeltem a szókat és a csalódástól meglepődve így folytattam. — Ez remek? Ez a dög? Hisz ez egy kimustrált gebe. A bőrért sem adna a sintér öt pengőt!

— Nana, egy kissé nagyobb tisztelettel beszéljen róla, — hajolt közelebb a főintéző. — Ez a gebe tavaly megnyerte a bécsi Derbyt, meg a Milleniumi-díjat. Most a Szent István-díjra készül. Azért hozták le ide.

— Ühm, — néztem végig ámuló tisztelettel a lókisasszonyon. — Azért van hát ez a nagy szerelem.

— Persze.

Őméltósága félóráig babusgatta Micit. Közben kiabált az abrakmesterre, a trénerre, a lovászokra. Aztán pezsgőt bontatott. Itatott mindenkit. De hozzánk még mindig nem volt egy szava sem. Én ott is akartam hagyni, de a főintéző megfogott.

— Maradjon, fiam. A kenyérért sokat kell túrni. Ne törődjön vele. Néhány nap múlva majd csak elviszi a fene. Látja, hogy nem normális.

Másnap délután kardcsörtetés, lábdobogás, rekedt ordítás hallatszott a folyosóról az irodába.

— Hol az az intéző! Főintéző!

Hárman cigarettázgattunk az irodában. A főintéző néhány perccel előbb érkezett meg a városból, valami ezredünnepélyről s éppen a bankett lefolyását mesélte, amikor felhangzott kint az üvöltés.

— Micsoda disznóság ez! Hol mászkál az a főintéző!

Jóformán fel sem ocsúdhattunk meglepetésünkből, egy lakkcsizma berúgta az ajtót s mint metsző téli szél, hegyes hang sivitott be.

— Halló!

Aztán csend lett. Réműlt, nehéz csend. Mintha hirtelen villám hasított volna az irodába.

Mindnyájan felálltunk. A főintéző halkan szólt.

— Parancsol, méltóságod?

De erre már a fiatal úr nem válaszolt. Talán nem is hallotta a kérdést. Mintha kísértetet látna, elfehéredve meredt a főintézőre s két szeme akkorára kerekedett, mint két vérekes barack. Mi ez? A szürke civilen, a havasfejű kis emberen huszárszázadosi egyenruha? Kard. Mellén egész sor kítüntetés. Lehetséges ez? Valóban ő az, vagy más áll előtte? Nem. Ez nem káprázat. Ez valóság. Ez a mokányképű betyárosan hetyke tiszt a főintéző. A hangjáról is rá lehet ismerni. Már másodszor kérdezi kifogástalan udvariassággal

— Parancsol, méltóságod?

Nincs válasz.

A karpaszományos örvezető arcára sárgafoltokat fest a düh. Ajka remeg. Akaratlanul is vigyázzállásba mered. Sarkantyúi kacagva összecsókolóznak. Karja görcsösen összerándulva a sapka felé halad. S egy pillanatnyi, de kegyetlenül hosszú és kínos tétovázás után megfordul és szótlánul, megsemmisülten elsiet.

A főintéző fejét csóválva néz utána.

Öt perc múlva öméltósága nyolcvan kilométeres sebességgel robogott el kocsijával az ablak alatt. Ment vissza Pestre. S legnagyobb szomorúságunkra, azóta az uradalmat nem tüntette ki magas látogatásával.

Gyomai György.

FESTESZ TOVÁBB.

«És ha elhivnál Uram, engedd, hogy legyek a Te eszközöd, ecseted az Örökkévalóságban, sokkal jobban, mint itt a földön lehettem.»

Levéltörredék.

Martír-kezedből kihullt az ecset,
 Most már Te vagy, Te magad az Ecset.
 Isten festi most: fehérrel fehérre:
 Veled ezt a csodálatos telet.
 Jöttem haza most egy felolvasásról
 — Hiúság, vásár, meddő szerepek —
 Verset olvastam, megint verseket.
 Áhítatos szerettem volna lenni,
 Komédiás voltam ismét csupán . . . — —
 Éj volt és hó és hold és zuzmara
 És reszketett a hold a zuzmarán.
 A hóra félénk árnyékot vetett
 A fák gally-keze imára kulcsolva.
 Gyémántporos, kristályezüstös táj . . . :
 Olyan volt, mintha Te festetted volna.

Reményik Sándor.